

**Методичні рекомендації для проведення
семінарських занять
з модулю 3**

**«ПРОЄКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ
ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ:
ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА ТА ДОСВІД»**

(для здобувачів другого рівнів вищої освіти та інших зацікавлених сторін)

(Підготовлено в рамках реалізації Проєкту Європейського Союзу
програми Еразмус+ «Модуль Жана Моне»:
«Міждисциплінарний підхід до дослідження управління відходами:
впровадження практики ЄС» - 621029-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE)

Тернопіль
2021

Guidebook for seminars

Module 3

“PROJECT FINANCING OF WASTE MANAGEMENT: EUROPEAN PRACTICE”

(for Master’s students and other stakeholders)

*Prepared within the implementation of
EU Erasmus+ Programme “Jean Monnet Module”:
«An interdisciplinary approach to waste management study: implementing the EU
practices» (621029-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE)*

Тернопілля
2021
Зміст

Вступ	4
Семінарське заняття по темі № 1	5
Семінарське заняття по темі № 2	7
Семінарське заняття по темі № 3	11
Семінарське заняття по темі № 4	16
Семінарське заняття по темі № 5	20
Семінарське заняття по темі № 6	23
Семінарське заняття по темі № 7	28

Вступ

У рамках проведення модулю «Проектне фінансування управління відходами: європейська практика» студенти:

- оволодіють механізмами залучення коштів з різних джерел фінансування; ознайомляться з перевагами та недоліками кожного з них, а також доступними варіантами фінансування на різних фазах розвитку бізнесу (у т.ч. включаючи екологічну компоненту), вивчаючи досвід ЄС у сфері управління відходами;
- вивчать методи аналізу проектів та оцінки платоспроможності позичальника;
- ознайомляться із роллю європейських фінансових установ у проектному фінансуванні та методами залучення ресурсів через міжнародні ринки трансферу капіталу;
- розвинути навички оцінки фінансових ринків та виявлення проектних ризиків створення бізнесу у сфері управління відходами, а також вивчення методів управління ризиками.

Тема 1

**ОСНОВНА ІДЕЯ ПРОЄКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ.
ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ФІНАНСОВОГО ПРОЄКТУ**

Мета: зрозуміти сутність та основні форми організації проєктного фінансування; ознайомитися з принципами та правилами проєктного фінансування; аналізувати етапи фінансового планування на підприємстві.

У лекції розглянуто наступні питання:

1. Сутність і роль проєктного фінансування.
2. Сутність, основні складові та стадії інвестиційного проєкту.
3. Особливості реалізації проєктного фінансування.

Результати навчання:

Знати: сутність проєктного фінансування, його основні характеристики; відмінності між проєктним і корпоративним фінансуванням; складові інвестиційного проєкту та його форми.

Вміти: аналізувати стадії проєктного фінансування в частині оцінки ефективності кожної з них.

Завдання для виконання на семінарському занятті:

1. Описати:

- 1.1. Відмінні і спільні характеристики банківського кредитування і проєктного фінансування.
- 1.2. Відмінні і спільні характеристики корпоративного і проєктного фінансування.
- 1.3. Схеми паралельного і послідовного проєктного фінансування.
- 1.4. Суб'єкти проєктного фінансування.

2. Виконати тестові завдання:

- 2.1. Передумовою розвитку проєктної форми фінансування не є:
 - а) конкуренція інвесторів за найбільш вигідне вкладення капіталу на довгостроковій основі, в тому числі і в ризикові проєкти;
 - б) активізація діяльності приватного сектора у сфері традиційно-державних послуг за допомогою укладення концесійних угод;
 - в) необхідність залучення довгострокових фінансових ресурсів у величезних обсягах та об'єднання великих інвесторів;
 - г) відмова держави від участі у фінансуванні високоризикових проєктів.
- 2.2. Відмінною характеристикою проєктного фінансування є:
 - а) зниження ризику досягається здебільшого шляхом залучення в якості учасника страхової компанії;
 - б) банк здійснює вкладення коштів на умовах кредитування «з повним регресом» на позичальника;
 - в) основним об'єктом оцінки є кредитоспроможність інвесторів;
 - г) єдиним джерелом покриття боргу за кредитом є дохід від інвестиційного проєкту.
- 2.3. Проєктне фінансування з послідовним фінансуванням передбачає:
 - а) участь кількох кредиторів у наданні позикових коштів для реалізації інвестиційного проєкту;

- б) створення консорціуму банків для фінансування інвестиційного проекту;
- в) продаж кредитором своїх вимог щодо погашення боргу за кредит іншому кредитору;
- г) поетапне фінансування банком реалізації інвестиційного проекту у міру виконання будівельно-монтажних робіт.

2.4. Єдиним джерелом покриття боргу у проектній формі фінансування є:

- а) банківський кредит;
- б) страхове відшкодування;
- в) дохід від реалізації інвестиційного проекту;
- г) дотації держави.

2.5. Непрямими учасниками проектного фінансування виступають:

- а) держава, страхові компанії, покупці;
- б) ініціатор, замовник, інвестор;
- в) керівник проекту, команда проекту, керівник компанії;
- г) держава, замовник, керівник проекту.

2.6. Автором головної ідеї бізнес-проекту, попереднього обґрунтування пропозицій щодо реалізації є:

- а) інвестор;
- б) замовник;
- в) керівник проекту;
- г) ініціатор.

2.7. Основний учасник, для якого здійснюється проект, зацікавлений у реалізації проекту та досягненні результатів, який є власником, користувачем результатів проекту – це:

- а) замовник;
- б) ініціатор;
- в) проектна компанія; г) інвестор.

2.8. Для послідовного проектного фінансування характерним є:

- а) кожен банк укладає з позичальником окрему кредитну угоду, виділяється один банк, який виконує функції координації фінансування проекту;
- б) кожен банк укладає з позичальником окрему кредитну угоду і фінансує кожен свою частину інвестиційного проекту;
- в) кожен банк укладає з банком агентом певну угоду з фінансування проекту, виділяється один банк, який виконує функції кредитора;
- г) один банк ухвалює рішення про вибір проекту і є ініціатором кредитних відносин, після видачі позики він передає свої вимоги іншому кредитору.

2.9. Відмінною характеристикою проектного фінансування не є:

- а) дохід від інвестиційного проекту є єдиним джерелом покриття боргу за кредитом;
- б) банк здійснює вкладення коштів на умовах кредитування «без регресу» на позичальника;
- в) зниження ризику досягається здебільшого шляхом залучення страхової компанії в якості учасника;
- г) використовується вся сукупність джерел і методів фінансування проектів.

2.10. Об'єктом оцінки за умови проектного фінансування є:

- а) сам проект;
- б) техніко-економічне обґрунтування;
- в) грошові потоки за проектом;
- г) сума доходу під час реалізації проекту.

- 2.11. Переважною тенденцією розвитку проектного фінансування в розвинених країнах є:
- а) великий досвід зарубіжних банків у цій сфері;
 - б) розвинений фондовий ринок;
 - в) використання і розуміння проектного фінансування як усієї сукупності джерел і методів фінансування інвестиційних проектів;
 - г) участь держави в проектному фінансуванні.

- 2.12. Проект може розподілятися на окремі проекти для:
- а) залучення більш довгострокових кредитів;
 - б) ослаблення контролю за реалізацією всього проекту;
 - в) ефективного використання всього спектру позикових інструментів з різним ступенем участі в ньому контролю з боку кредиторів;
 - г) посилення контролю з боку держави.

Семінарське заняття по темі №2

Тема 2

ПІДГОТОВКА ЩОМІСЯЧНИХ ЗВІТІВ ЗА ПРОЄКТАМИ "КАЛЕНДАР І БЮДЖЕТ НА РЕКЛАМУ", "ВИТРАТИ НА НЕРУХОМІСТЬ (БУДІВЛІ)", "ПРОГНОЗ ВИРОБНИЦТВА", "ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ТА ПІЛЬГИ" З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННОЇ ТАБЛИЦІ EXCEL

Мета: Розуміти сутність формування щомісячних звітів за проектами «Календар і бюджет на рекламу», «Витрати на нерухомість (будівлі)», «Прогноз виробництва», «Оподаткування заробітної плати».

У лекції розглянуто наступні питання:

1. Підготовка щомісячних звітів в частині «Прогноз виробництва».
2. Підготовка щомісячних звітів в частині «Витрати на нерухомість (будівлі)».
3. Підготовка щомісячних звітів в частині «Оподаткування заробітної плати та пільги».
4. Підготовка щомісячних звітів в частині «Календар і бюджет на рекламу».

Результати навчання:

Знати: особливості підготовки щомісячних звітів за проектами в частині рекламних витрат, витрат на нерухомість, прогнозу виробництва та оподаткування заробітної плати.

Вміти: складати бюджет на рекламу, визначати витрати на нерухомість, прогнозувати обсяги виробництва та формувати дані щодо заробітної плати та пільг з використанням електронної таблиці Excel

Завдання для виконання на семінарському занятті:

1. Обрати напрям діяльності підприємства (в екологічній сфері), як бізнес-ідеї, яка стане основою для виконання наступних завдань.
2. Проаналізувати галузь, у якій працюватиме підприємство.
3. Обґрунтувати вибір певної групи споживачів, на яких спрямована діяльність підприємства.
4. Охарактеризувати товар/ послугу, яку надаватиме підприємство.

5. Розрахувати обсяги виробництва та продаж підприємства за допомогою електронної таблиці Excel.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
1	Прогноз продаж (проект)													
2														
3		Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	ВСЬОГО ЗА РІК
4	Товар/ Послуга (Категорія №1)													
5	Запланований обсяг продаж, шт													
6	Ціна за одиницю, грн													
7	Сума продажу													
8	Товар/ Послуга (Категорія №2)													
9	Запланований обсяг продаж, шт													
10	Ціна за одиницю, грн													
11	Сума продажу													
12	Товар/ Послуга (Категорія №n)													
13	Запланований обсяг продаж, шт													
14	Ціна за одиницю, грн													
15	Сума продажу													
16	Разом усіх товарів/ послуг, грн													
17														

6. Розрахувати обсяг запасів готової продукції за допомогою електронної таблиці Excel.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
1	Запаси готової продукції (проект), шт													
2														
3		Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	ВСЬОГО ЗА РІК
4	Товар/ Послуга (Категорія №1)													
5	Запланований обсяг продаж													
6	Необхідний запас готової продукції на кінець періоду													
7	Необхідний запас готової продукції на початок періоду													
8	Товар/ Послуга (Категорія №2)													
9	Запланований обсяг продаж													
10	Необхідний запас готової продукції на кінець періоду													
11	Необхідний запас готової продукції на початок періоду													
12	Товар/ Послуга (Категорія №n)													
13	Запланований обсяг продаж													
14	Необхідний запас готової продукції на кінець періоду													
15	Необхідний запас готової продукції на початок періоду													
16														

7. Розрахувати бюджет виробництва за допомогою електронної таблиці Excel.

17														
18														
19														
20		Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	ВСЬОГО ЗА РІК
21	Товар/ Послуга (Категорія №1)													
22	Запланований обсяг продаж													
23	Необхідний запас готової продукції на кінець періоду													
24	Кількість необхідної продукції (продаж+запаси)													
25	Необхідний запас готової продукції на початок періоду													
26	Кількість продукції, яку необхідно виготовити													
27	Товар/ Послуга (Категорія №2)													
28	Запланований обсяг продаж													
29	Необхідний запас готової продукції на кінець періоду													
30	Кількість необхідної продукції (продаж+запаси)													
31	Необхідний запас готової продукції на початок періоду													
32	Кількість продукції, яку необхідно виготовити													
33	Товар/ Послуга (Категорія №n)													
34	Запланований обсяг продаж													
35	Необхідний запас готової продукції на кінець періоду													
36	Кількість необхідної продукції (продаж+запаси)													
37	Необхідний запас готової продукції на початок періоду													
38	Кількість продукції, яку необхідно виготовити													
39														

8. Визначити потреби в приміщенні/ях (оренда/ купівля), необхідних для здійснення господарської діяльності підприємством. Сформувати проєкт щомісячного звіту в частині «Витрати на нерухомість (будівлі)» за допомогою електронної таблиці Excel.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
1	Витрати на нерухомість (будівлі) (проєкт), грн													
2														
3		Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	ВСЬОГО ЗА РІК
4	Оренда/ Купівля/ Виплати за іпотечним кредитом													
5	Ремонтні роботи													
6	Страхування													
7	Електрика													
8	Опалення													
9	Водопостачання/ каналізація													
10	Послуги з обслуговування будівель													
11	Податок на нерухоме майно													
12	Інше													
13	Всього													
14														

9. Визначити потребу в персоналі (посади, кількість тощо), необхідних для здійснення господарської діяльності підприємством. Сформувати щомісячний звіт в частині «Оподаткування заробітної плати та пільги» за допомогою електронної таблиці Excel.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
1	Витрати на заробітну плату (ЗП) та пільгові виплати (проект), грн													
2														
3		Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	ВСЬОГО ЗА РІК
4	Утримання із ЗП:													
5	<i>Працієник 1</i>													
6	Нарахована ЗП													
7	Податок з доходів фізичних осіб (ПДФО), 18% від ЗП													
8	Військовий збір (1,5% від ЗП)													
9	Податкова пільга (за наявності)													
10	<i>Працієник 2</i>													
11	Нарахована ЗП													
12	Податок з доходів фізичних осіб (ПДФО), 18% від ЗП													
13	Військовий збір (1,5% від ЗП)													
14	Податкова пільга (за наявності)													
15	<i>Працієник n</i>													
16	Нарахована ЗП													
17	Податок з доходів фізичних осіб (ПДФО), 18% від ЗП													
18	Військовий збір (1,5% від ЗП)													
19	Податкова пільга (за наявності)													
20	Всього, витрати													
21	Пільгові виплати, % від ЗП													
22														
1	Витрати на оплату праці (проект), грн													
2														
3		Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	ВСЬОГО ЗА РІК
4	Посада, ПІБ													
5														
6														
7														
8														
9														
10														
11														
12														
13														
14	Всього	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
15														

10. Проаналізувати різні канали просування та визначити найоптимальніші з них для даного підприємства. Сформуванати проект щомісячного звіту в частині «Календар і бюджет на рекламу» за допомогою електронної таблиці Excel.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
1	Календар та бюджет на рекламу (проект)													
2														
3		Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	ВСЬОГО ЗА РІК
4	Події													
5	Державні свята													
6	Особливі (визначні) дати													
7	Події місцевого значення													
8	Сезонні події													
9	Витрати на рекламу залежно від методу (каналу) просування													
10	Газети													
11	Жовті сторінки (Довідники організації)													
12	Журнали													

13	Телебачення															
14	Інтернет															
15	Брошури															
16	Демонстраційні заходи															
17	Радіо															
18	Рекламні проспекти															
19	Візитні картки															
20	Рекламна продукція															
21	Безкоштовні зразки продукції															
22	Банери/ Рекламні щити															
23	Спеціальні заходи просування															
24	Інше															
25	Всього															

Семінарське заняття по темі №3

Тема 3. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ НА УТИЛІЗАЦІЮ ВІДХОДІВ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ТОЧКИ БЕЗЗБИТКОВОСТІ БІЗНЕСУ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ

Мета:

1. Ознайомитися зі станом управління відходами в Україні та Європейському Союзі (ЄС); європейським досвідом планування витрат на утилізацію відходів.
2. Зрозуміти методику розрахунку точки беззбитковості бізнесу у сфері управління відходами.

У лекції розглянуто наступні питання:

1. Стан управління відходами в Україні.
2. Стан управління відходами в Європейському Союзі.
3. Визначення точки беззбитковості бізнесу у сфері управління відходами.

Результати навчання:

Знати: стан управління відходами в Україні та ЄС; специфіку планування витрат на утилізацію відходів європейськими країнами; сутність точки беззбитковості бізнесу у сфері управління відходами; роль європейських фінансових установ у проектному фінансуванні

Вміти: адаптувати європейські практики з планування витрат на утилізацію відходів до українських реалій

Завдання до виконання на семінарському занятті:

1. Розглянути кейси щодо стану управління відходами в Україні та деяких країнах Європейського Союзу (за даними компанії PwC), визначити особливості, проблеми та перспективи для кожного з них, можливості реалізації/ адаптації в Україні.

Кейс 1 Коли пластик стає ресурсом

Кейс: коли пластик стає ресурсом

- У будівництві: дороги, вікна, труби, ізоляція, профнастил, підлога. У 2015 році уряд Індії зробив використання пластикових відходів обов'язковим при будівництві більшості шосе
- В упаковці: пляшки для напоїв, мішки для сміття, відра та бочки, пакувальні стрічки, піддони, бульбашкова плівка. До 2025 року французька компанія Evial взяла на себе зобов'язання виробляти лише пляшки, які переробляються
- В автомобільній галузі: бампери, ручки в транспортних засобах, деякі деталі. В 2018 році компанія Ford оголосила, що кожен з її транспортних засобів містить перероблений пластик із 250 пляшок, а це означає повторне використання 1,2 млрд. пляшок на рік
- В агросекторі: теплиці, дощові бочки, компостери, шланги, зрошувальні труби, піддони, вазони, фольга та плівка для садівництва

Кейс: що роблять у світі, щоб біовідходи не потрапили на полігон

- В Німеччині діє близько 11 тис. біогазових установок для переробки біовідходів, що підвищує енергоефективність країни
- В Швеції громадський транспорт та спеціалізований транспорт використовують біогаз як паливо
- Сан-Франциско виробляє з біовідходів компост і віддає 600 тонн на день місцевим фермерам, що вирощують продукцію для продажу в місті
- Нью-Йорк поширює навчальні матеріали для заохочення домашнього компостування

Деякі ініціативи з поводження з біовідходами в Україні

- Агропромислові підприємства будують біогазові станції за власний кошт або із залученням міжнародних кредитів
- Виробники пива переробляють пивну дробину, в т.ч. для продажу виробникам молочної продукції
- Львів побудував міську станцію компостування біовідходів



Кейс 2

Система “розширеної відповідальності виробників” (РВВ) у Чехії – високі досягнення та низькі витрати

Організація РВВ ЕКО-КОМ існує 23 роки. За цей час було створено ефективну взаємодію виробників із муніципалітетами. Як працює ЕКО-КОМ? З одного боку, організація укладає договір із компаніями-учасниками системи РВВ, на підставі якого збирає дані про обсяги виробництва/виведення на ринок тари і упаковки. Залежно від цього розраховуються фінансові внески компаній. З іншого боку, ЕКО-КОМ співпрацює з муніципалітетами та операторами ринку. На підставі договору з ЕКО-КОМ вони зобов'язані звітувати про кількість зібраних та відновлених відходів упаковки. Це дає право на часткове відшкодування витрат на поводження з відходами упаковки за рахунок виробників. Завдяки спільній роботі Міністерства екології, муніципалітетів та учасників системи РВВ вдалося забезпечити станціями для роздільного збирання майже всі муніципалітети в Чехії (рівень покриття території країни становить понад 99%), досягти одних із найвищих показників зі збирання відходів упаковки в Європі (зібрано 75% упаковки в 2016 році (3-є місце в ЄС) та підвищити рівень переробки відходів з 1% обсягу ТПВ в 2003 році до 35% у 2018 році.

У Празі більше 30% витрат на поводження з роздільно зібраними побутовими відходами щорічно покривають компанії-учасники системи РВВ. Проте, як бачимо, навіть в умовах ефективного функціонування системи РВВ виникає потреба у співпраці з органами місцевого самоврядування.

Кейс 3

Штрафи, що працюють

Кейси: штрафи, що працюють

Велика Британія

свро	опис
57 750	Максимальний штраф за видалення сміття шляхом підпалення та/або до 5 років ув'язнення
160-450	Фіксовані штрафи за незначні порушення в сфері поводження з відходами домогосподарствами
6 725	Відсутність документів у підприємств щодо поводження з відходами
340	Незаконне транспортування сміття – відсутність документів у перевізника
450	Укладання договору з незаконним «сірим» оператором із вивезення сміття домогосподарством
1,5 млн.	Обсяг накладених штрафів в 2019 році за незаконне поводження зі сміттям
575	83% штрафів за останні 6 років становили менше 575 євро

Німеччина

свро	опис
10-50 до 5 000	Перше порушення роздільного збирання сміття домогосподарствами Повторні порушення
150-500	Викидання в неспеціалізованих місцях матраців, візочків, стільців, мобільних телефонів
25 000	Незаконне захоронення будівельних матеріалів підприємствами (x10 разів підвищено штраф за рік)
120	Викидання недопалків цигарок
300	Неприбирання собачого посліду
17 349	Кількість закритих справ із незаконної утилізації сміття прокуратурою у 2015 році
21 841 машин	Кількість перевірених транспортних засобів перевізників сміття за 2018 рік, 202 випадки передачі слідчим органам

Чехія

свро	опис
3 670-11 000	Укладання договору з незаконним «сірим» оператором
37	Викидання недопалків цигарок
8 042	Штраф, накладений екологічною інспекцією на компанію, що здійснювала незаконне захоронення небезпечних відходів
18 276	Штраф, накладений екологічною інспекцією, на компанію за незаконне вивезення та захоронення відходів
1,8 млн.	Максимальний штраф за незаконне вивезення відходів
від 1 835	Відсутність обліку відходів на підприємстві

Кейс 4 Штрафи, що не працюють

Кейс: штрафи, що не працюють

Україна	Фізичні особи, грн.	Юридичні особи, грн.
Несвоєчасне вивезення матеріалів, будівельних відходів та сміття від розбирання будівель та споруд	340-1 360	850-1 700
Викидання через вікна, з балконів будівельних відходів та сміття	340-1 360	850-1 700
Порушення встановлених правил і режиму експлуатації установок і виробництв із оброблення та утилізації відходів, а також полігонів для зберігання чи захоронення промислових, побутових та інших відходів		51-85
Змішування чи захоронення відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія, без спеціального дозволу центрального органу виконавчої влади		51-85
Викидання сміття та інших предметів із вікон і дверей вагонів потягів	34-170	
Викидання сміття та інших предметів за борт судна, автобусів, тролейбусів, маршрутних таксі	8,5-17	
Засмічення лісів відходами	425-850	850-1 700
Псування земель, забруднення хімічними та радіоактивними речовинами, неочищеними стічними водами	340-1 360	850-1 700



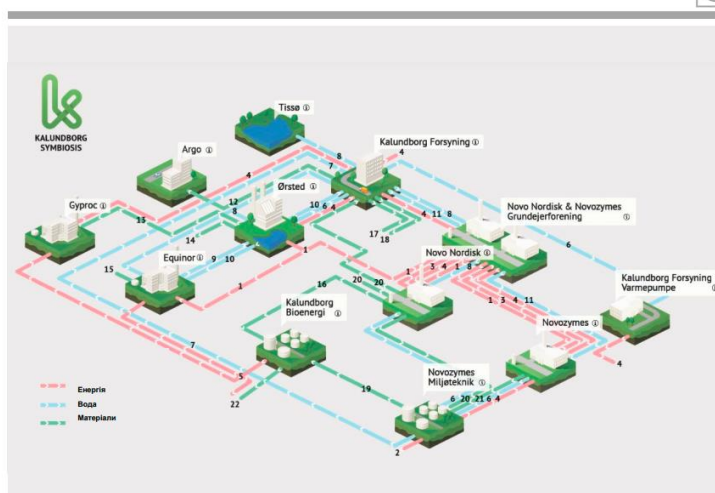
Кейс 5 Промисловий симбіоз як приклад регіонального планування

Кейс: промисловий симбіоз як приклад регіонального планування

Калундборг – це місто в Данії, де був створений перший в світі промисловий симбіоз із концепцією циркулярної економіки. Взаємодія компаній-учасниць ґрунтується на принципі, що залишки від виробництва однієї компанії стають ресурсом для іншої, і при цьому всі скорочують економічні витрати та зменшують викиди CO₂. До складу консорціуму входить найбільша нафтопереробна компанія Данії, що належить енергетичному гіганту Equinor, фармацевтична компанія Novo Nordisk, муніципальна компанія з постачання води та тепла мешканцям міста, оператор із поводження з відходами та інші компанії.

Проект набув успіху завдяки відкритій колаборації учасників: всі компанії отримують вигоду від взаємодії.

Створений у 1972 році, зокрема для оптимізації виробництва палива (все ще в межах лінійної економіки) зараз проект є успішним прикладом переорієнтації на циркулярний підхід. Окрім екологічного ефекту шороку учасники консорціуму економлять на операційних процесах 24 мільйони євро.



Кейс 6 Успішна реалізація регіональних планів / ініціатив поводження з відходами

Любляна, Словенія – шлях до циркулярної економіки. За останні 14 років в Люблянні відбулося десятикратне збільшення роздільного збирання, кількість відновлених матеріалів зросла з 16 кг на людину у 2004 році до 220 кг у 2018 році. В середньому на одного жителя Любляни припадає 358 кг відходів, 68% із яких потрапляють на рециклінг та компостування. Кількість сміття, що потрапляє на полігони, зменшилась на 95%, а кількість згенерованих відходів – на 15%. Більше того, у столиці Словенії одні з найнижчих витрат на поводження з відходами в Європі. Впровадження роздільного збирання (зокрема біовідходів) сприяло зростанню рівня переробки. Кількість змішаного сміття при цьому зменшувалася, отже вивозити його стали рідше. Комунікаційна компанія, що закликала населення підтримувати екологічні ініціативи, виявилась ефективною, незважаючи на супротив спочатку. Наразі комунікаційна стратегія спрямована головним чином на запобігання виникненню відходів та повторне використання. Проект із реформування сектору здійснювало державне підприємство Spaga. Spaga займається не лише збиранням відходів, але і їхньою переробкою та видаленням. Завдяки тісній співпраці з муніципалітетом та активній комунікації з населенням компанія втілює план переходу Любляни до циркулярної економіки.

Кейс 7

Бум будівництва сміттєспалювальних заводів у Польщі

На початку 2000-х Польща була схожа на Україну, як за обсягами та морфологією ТПВ, так і за станом інфраструктури з поводження з відходами. За 15 років країна спромоглася знизити рівень захоронення відходів з 97% до 42%. По-перше успішно розвивалася галузь рециклінгу, завдяки, зокрема, роботі з населенням зі стимулювання сортування. По-друге, в країні відбувся справжній бум будівництва сміттєспалювальних заводів. З моменту вступу до ЄС було відкрито 7 об'єктів і схвалено будівництво ще двох заводів. Звичайно, це відбулося за значної фінансової підтримки ЄС, адже вартість таких проектів вимірюється десятками мільйонів євро. Перейшовши з найнижчого ступеню ієрархії поводження з відходами (видалення) до передостаннього (відновлення), Польща посилила енергетичну незалежність завдяки використанню технології waste-to-energy. Адже в процесі спалювання завод генерує енергію, яку може постачати споживачам. Рециклінг Спалювання Захоронення Резюме 1 2 3 4 5 6 7 8 Зацікавлені сторони Вступ Точка відліку Рух уперед Завдання Досвід PwC Відповідальність сторін Додатки Джерела Проте попри очевидні переваги масштабне будівництво сміттєспалювальних заводів має й суттєві недоліки. Великі капіталовкладення та операційні витрати зумовлюють високу вартість спалення, яку мають компенсувати виробники продукції або кінцеві споживачі. В свою чергу, технологічний процес потребує постійного постачання відходів для спалення. Це гальмує розвиток інфраструктури вищих ступенів ієрархії відходів всередині країни (запобігання утворенню, повторне використання, рециклінг) та створює передумови для спрямування потоку відходів для утилізації з інших країн. З 2019 року ЄС виключив спалювання відходів waste-to-energy з переліку «сталих» практик адже ця концепція суперечить стратегічній екологічній цілі ЄС – переходу до циркулярної економіки.

Кейс: бум будівництва сміттєспалювальних заводів у Польщі



На початку 2000-х Польща була схожа на Україну, як за обсягами та морфологією ТПВ, так і за станом інфраструктури з поводження з відходами. За 15 років країна спромоглася знизити рівень захоронення відходів з 97% до 42%.

По-перше успішно розвивалася галузь рециклінгу, завдяки, зокрема, роботі з населенням зі стимулювання сортування.

По-друге, в країні відбувся справжній бум будівництва сміттєспалювальних заводів. З моменту вступу до ЄС було відкрито 7 об'єктів і схвалено будівництво ще двох заводів. Звичайно, це відбулося за значної фінансової підтримки ЄС, адже вартість таких проектів вимірюється десятками мільйонів євро.

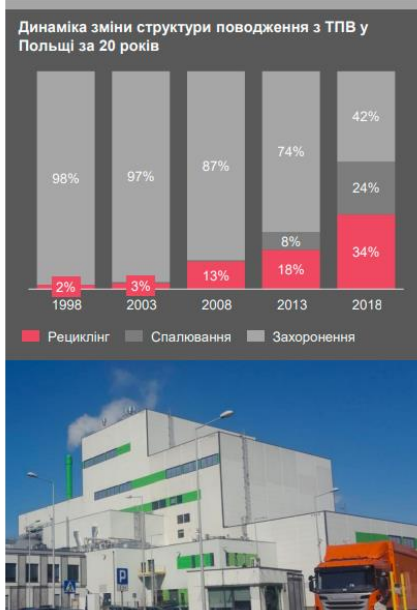
Перейшовши з найнижчого ступеню ієрархії поводження з відходами (видалення) до передостаннього (відновлення), Польща посилила енергетичну незалежність завдяки використанню технології waste-to-energy. Адже в процесі спалювання завод генерує енергію, яку може постачати споживачам.

Проте попри очевидні переваги масштабне будівництво сміттєспалювальних заводів має й суттєві недоліки.

Великі капіталовкладення та операційні витрати зумовлюють високу вартість спалення, яку мають компенсувати виробники продукції або кінцеві споживачі.

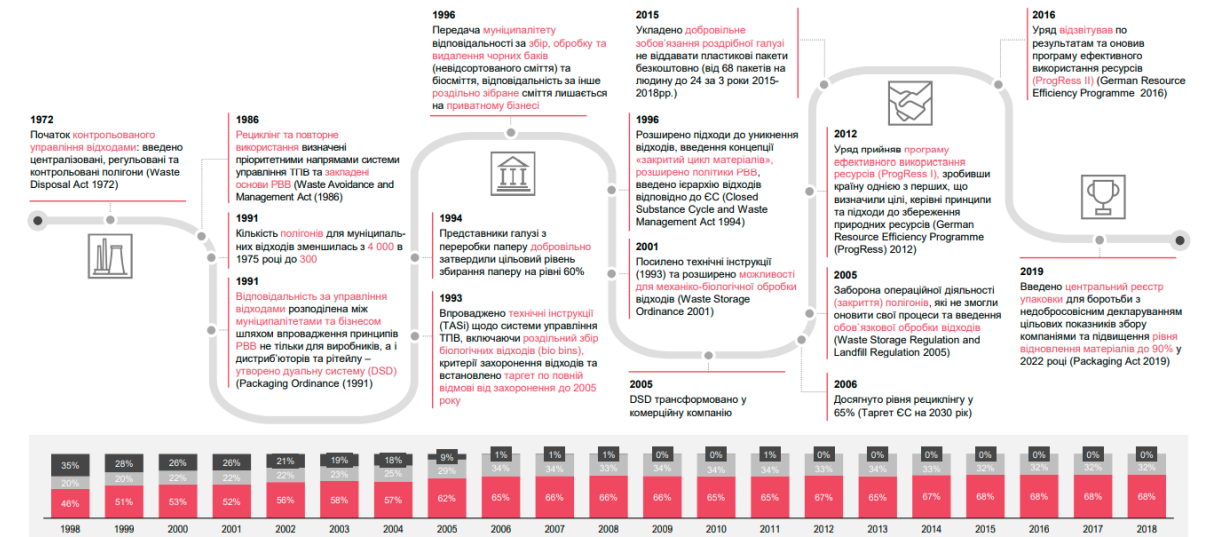
В свою чергу, технологічний процес потребує постійного постачання відходів для спалення. Це гальмує розвиток інфраструктури вищих ступенів ієрархії відходів всередині країни (запобігання утворенню, повторне використання, рециклінг) та створює передумови для спрямування потоку відходів для утилізації з інших країн.

З 2019 року ЄС виключив спалювання відходів waste-to-energy з переліку «сталих» практик адже ця концепція суперечить стратегічній екологічній цілі ЄС – переходу до циркулярної економіки.



Кейс 8

Шлях Німеччини: рециклінг, відмова від захоронення та кооперація держави з бізнесом



2. Розрахувати точку безбитковості для підприємства.

Мале підприємство “Довкілля” збирає і переробляє макулатуру за ціною за 3 грн за 1 кг. Плановий обсяг збору макулатури становить 2 тонни на місяць.

Витрати підприємства на оплату праці розподіляються наступним чином:

оклад менеджера-власника складає 11 900 грн. на місяць; три працівники по роботі з бізнес-клієнтами отримують по 9 610 грн. на місяць; послуги бухгалтера, який працює за угодою один тиждень на місяць, обходяться підприємству в 5560 грн. на місяць.

Інші витрати підприємства на місяць включають:

оплата за телефон – 850 грн., комунальні послуги – 12 000 грн., оренда приміщення – 10 300 грн., охорона та страхування майна – 1 600 грн., амортизація – 2 000 грн., інші накладні витрати – 2 200 грн.

Необхідно визначити:

1. Точку безбитковості в натуральних та грошових показниках;
2. На основі попередніх розрахунків визначити обсяг реалізації, який забезпечив би підприємству прибуток у розмірі 50 000 грн.;
3. Побудувати графік безбитковості із відображенням запасу міцності в натуральних і грошових показниках;
4. Розрахувати фактор операційного важеля.

3. Задача. Визначити запас міцності підприємства, якщо відомо наступне: - фактичний обсяг продажу становить 2000 одиниць; - прямі витрати склали 800 грн; - загальновиробничі витрати становлять 800 грн; - точка безбитковості 600 грн.

Тема 4

ПІДГОТОВКА ЩОМІСЯЧНИХ ЗВІТІВ ПРО ПРОЄКТ "ВИТРАТИ НА НАДАННЯ ПОСЛУГ З ПЕРЕРОБКИ ВІДХОДІВ", "АМОРТИЗАЦІЯ КАПІТАЛЬНИХ АКТИВІВ" З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННОЇ ТАБЛИЦІ EXCEL

Мета:

Навчитися готувати щомісячні звіти за проєктами по певних статтях

У лекції розглянуто наступні питання:

1. Особливості ведення діяльності у сфері надання послуг з переробки відходів.
2. Особливості формування звіту про проєкт «Витрати на надання послуг з переробки відходів».
3. Особливості формування звіту про проєкт «Амортизація капітальних активів».

Результати навчання:

Знати: особливості аналізування проєктів в частині амортизаційних витрат, а також сутність щомісячних звітів про проєкт, зокрема, щодо витрат на надання послуг з переробки відходів.

Вміти: готувати проєкт щомісячного звіту про в частині амортизаційних витрат та витрат на надання послуг з переробки відходів з використанням електронної таблиці Excel

Завдання до виконання на семінарському занятті:

1. Визначити змінні та постійні витрати підприємства. Сформувані щомісячний звіт «Витрати на надання послуг з переробки відходів» в частині розрахунку собівартості реалізованих послуг/ товарів за допомогою електронної таблиці Excel.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
1	Собівартість реалізованих послуг (змінні витрати) (проєкт)													
2														
3	Фірма з надання послуг	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	ВСЬОГО ЗА РІК
4	Категорія 1: Продано один. товару													
5	Витрати на одиницю товару:													
6	Прямі витрати на оплату праці													
7	Матеріали/ комплектуючі, необхідні для надання послуги													
8	Інше													
9	Всього витрати на один. товару													
10	Категорія 1: Всього Витрати													
11	Категорія n: Продано один. товару													
12	Витрати на одиницю товару:													
13	Прямі витрати на оплату праці													
14	Матеріали/ комплектуючі, необхідні для надання послуги													
15	Інше													
16	Всього витрати на один. товару													
17	Категорія n: Всього Витрати													
18	ВСЬОГО													

2. Визначити перелік капітальних активів підприємства, що підлягають амортизації. Сформувані щомісячний звіт «Амортизація капітальних активів» за допомогою електронної таблиці Excel.

	A	B	C	D	E
1	Капітальне обладнання та інші активи, що підлягають амортизації				
2					
3	Активи, що підлягають амортизації	Вартість, грн	Дата придбання	Термін використання, міс	Розмір амортизаційних відрахувань в місяць, грн
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14	Загальна вартість капітального обладнання	0,00		Всього місячна амортизація	
15					
16					

3. Заповнити таблицю з метою проведення обліку зазначених операцій.

На підприємстві обсяг витрат на виробництво продукції (основної продукції і супутньої продукції (СП) становив 100 000 грн. СП було оцінено залежно від напрямку її використання:

- для використання як напівфабрикатів при виробництві іншої готової продукції — за ціною можливого використання 57 грн за 1 кг, усього отримано 100 кг на суму 5 700 грн;
- для реалізації іншим підприємствам як напівфабрикатів — за справедливою вартістю 58 грн за 1 кг, усього отримано 500 кг на суму 29 000 грн.

Таку СП було реалізовано на суму 42 000 грн, у тому числі ПДВ — 7 000 грн.

Довідково:

Варіант 1

Якщо вартість СП є суттєвою, то витрати на її виробництво (переробку) калькують згідно з § 12 та § 13 МСБО 2.

Якщо ж витрати на переробку кожного продукту неможливо визначити окремо, то їх розподіляють на продукти на основі раціональної та послідовної бази розподілу, наприклад, на основі ціни продажу кожного продукту.

Розподіл витрат проводять:

- на етапі виробничого процесу, коли продукти вже можна відокремити один від одного (для цього визначають так звану точку поділу);
- на момент завершення виробництва продукту.

Для цього спочатку визначають витрати на виробництво всього комплексу продуктів, понесені до точки поділу (завершення виробництва). Потім визначають обсяги виходу кожного продукту. Далі визначають плановану виручку від реалізації виробленого обсягу кожного продукту виходячи з його продажної ціни. Визначають загальну плановану виручку від реалізації обох продуктів.

Після цього розраховують коефіцієнти розподілу витрат діленням планованої виручки від реалізації кожного продукту на загальну плановану виручку. І нарешті визначають суму витрат на виробництво кожного продукту множенням загальної суми витрат на отримані коефіцієнти.

Варіант 2

Якщо вартість побічного продукту несуттєва, то його оцінюють за чистою вартістю реалізації. Це розрахункова ціна продажу в ході звичайної діяльності за вирахуванням:

- розрахункової величини витрат на завершення виробництва;
- розрахункових витрат, необхідних для продажу цього продукту (§ 6 МСБО 2).

Крім того, згідно з § 30 та § 31 МСБО 2 уточнюють нюанси попередньої оцінки чистої вартості реалізації. Ця оцінка ґрунтується на найдостовірніших фактах, які мали місце на момент здійснення попередніх оцінок очікуваної суми реалізації запасів. При цьому враховують коливання ціни або собівартості в зв'язку з подіями, що відбулися після закінчення періоду.

В ході такої оцінки враховують також призначення запасів. Наприклад, чиста вартість реалізації певної кількості запасів, які утримують для виконання твердих контрактних зобов'язань для продажу або надання послуг, ґрунтується на ціні контракту. Якщо контракт на продаж укладено на меншу кількість товарів, ніж кількість утримуваних запасів, то чиста вартість реалізації надлишку ґрунтується на загальних цінах продажу.

За потреби для достовірнішої оцінки СП на підприємстві залучають відповідних фахівців (технолога, начальника цеху тощо). Про обраний (обрані) методи оцінки СП необхідно зазначити в наказі про облікову політику.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Відображено витрати на виробництво всього комплексу продуктів	23	131, 20, 22, 651, 661, 91	100 000
2	Оприбутковано на склад: основну готову продукцію за фактичною собівартістю (100 000 – 5 700 – 29 000)	26	23	
	СП для використання у виробництві іншої готової продукції	251		
	СП для реалізації на сторону в якості напівфабрикатів	252		
3	Реалізовано напівфабрикати покупцеві	361	712	
4	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	712	641	
5	Списано на витрати вартість напівфабрикатів	943	252	
6	Отримано оплату від покупця за реалізовані напівфабрикати	311	361	

4. Заповнити таблицю з метою проведення обліку зазначених операцій.

Заповнити таблицю з метою проведення обліку зазначених операцій.

При виробництві готової продукції підприємством було отримано 1 000 кг металобрухту, який оцінено відповідно до напрямів використання:

700 кг для використання у виробництві - за ціною можливого використання 8 грн за 1 кг на суму 5 600 грн;

300 кг для здавання як вторсировини (не потребує переробки підприємством для здавання спеціалізованому підприємству) - за справедливою вартістю 6,30 грн за 1 кг на суму 1 890 грн.

Металобрухт було реалізовано на загальну суму 2 280 грн.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дебет	Кредит	
1	Списано у виробництво основну сировину	23	201	1 500 000
2	Віднесено на виробництво: інші прямі витрати		661, 651, 685, 131	400 000
	змінні ЗВВ		91	300 000
	постійні розподілені ЗВВ			200 000
3	Зменшено виробничу собівартість на суму наднормативних безповоротних відходів за ціною вихідної сировини методом «червоне сторно»	23	201	
4	Оприбутковано на склад готову продукцію за фактичною собівартістю (1 500 000 + 400 000 + 300 000 + 200 000 – 3 000)	26	23	
5	Реалізовано готову продукцію	361	701	
6	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	701	641	
7	Списано на витрати: собівартість реалізованої готової продукції	901	26	2 397 000
	постійні нерозподілені ЗВВ		91	55 000
8	Віднесено на собівартість реалізації вартість вихідної сировини, з якої утворилися наднормативні безповоротні відходи (за рішенням керівника)		201	
9	Отримано від покупця оплату за реалізовану готову продукцію	311	361	
10	Отримано послуги спеціалізованого підприємства зі збору та утилізації відходів	949	631	1 000

11	Відображено податковий кредит з ПДВ	641		200
12	Оплачено послуги зі збору та утилізації відходів	631	311	

5. На підставі наведених даних розрахуйте необхідні для нарахування амортизації показники, використовуючи прямолінійний метод.

На підприємстві використовується об'єкт НМА, первісна вартість якого 120 000 грн, а ліквідаційна вартість - 0 грн. Строк корисного використання об'єкта становить п'ять років.

6. Розрахуйте суми амортизації, які нараховуються за кожний з п'яти років строку корисного використання об'єкта, за методом зменшення залишкової вартості, використовуючи метод зменшення залишкової вартості.

На підприємстві використовується об'єкт НМА, первісна вартість якого 65 000 грн. Оскільки щодо цього об'єкта НМА існує активний ринок і очікується, що такий ринок існуватиме наприкінці строку корисного використання об'єкта, то підприємство відповідно до п. 28 ПБО 8 визначило його ліквідаційну вартість у сумі 5 000 грн. Строк корисного використання об'єкта становить п'ять років. Цей об'єкт було придбано і введено у господарський оборот у грудні 2019 р., відповідно нарахування його амортизації почалося з січня 2020 р.

7. Розрахуйте суми амортизації за вказаними даними, використовуючи метод прискореного зменшення залишкової вартості.

На підприємстві використовується об'єкт НМА, первісна вартість якого 65 000 грн. Оскільки щодо цього об'єкта НМА існує активний ринок і очікується, що такий ринок існуватиме наприкінці строку корисного використання цього об'єкта, то підприємство відповідно до п. 28 ПБО 8 визначило його ліквідаційну вартість у сумі 5 000 грн. Строк корисного використання об'єкта становить п'ять років. Цей об'єкт було придбано і введено у господарський оборот у грудні 2019 р., відповідно нарахування його амортизації почалося з січня 2020 р.

8. Розрахуйте суми амортизації за вказаними даними, використовуючи кумулятивний метод.

На підприємстві використовується об'єкт НМА, первісна вартість якого 60 000 грн, а ліквідаційна вартість — 0 грн. Строк корисного використання об'єкта становить п'ять років. Цей об'єкт був придбаний і став придатним для корисного використання (був уведений у господарський оборот) у квітні 2019 р., відповідно нарахування його амортизації почалося з травня 2019 р.

Слід зауважити, що у пп. 4 п. 26 ПБО 7 не міститься вимога про те, що при застосуванні кумулятивного методу річна сума амортизації визначається з урахуванням залишкової вартості об'єкта на початок звітного року (як це передбачено для методу зменшення залишкової вартості та методу прискореного зменшення залишкової вартості). Отже, при розрахунку амортизації відповідно до умов цього прикладу річна сума амортизації для першого року корисного використання об'єкта визначається для 12-місячного періоду з травня 2019 р. по квітень 2020 р., для другого року корисного використання об'єкта — для 12-місячного періоду з травня 2020 р. по квітень 2021 р., і так далі.

Семінарське заняття по темі №5

Тема 5. СКЛАДАННЯ ПРОЄКТУ ВИТРАТ НА ФІНАНСУВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО БІЗНЕСУ. СКЛАДАННЯ ПЛАНУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ, НЕОБХІДНИХ ДЛЯ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА. ПІДГОТОВКА ЩОМІСЯЧНИХ ЗВІТІВ ЗА ПРОЄКТАМИ "ОПЕРАЦІЙНІ ВИТРАТИ (БЕЗ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ)", "ПОЧАТКОВІ ВИТРАТИ", "ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ТА ВИТРАТИ" З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННОЇ ТАБЛИЦІ EXCEL

Мета:

Зрозуміти сутність та процедуру складання проєкту витрат на фінансування функціонування екологічного бізнесу

У лекції розглянуто наступні питання:

1. Формування проєкту витрат на фінансування функціонування екологічного бізнесу.
2. Формування плану грошових потоків, необхідних для фінансування діяльності підприємства.
3. Особливості формування звіту "Операційні витрати (без витрат на оплату праці)".
4. Особливості формування звіту "Початкові витрати".
5. Особливості формування звіту "Джерела фінансування та витрати".

Результати навчання:

Знати: особливості формування проєкту витрат для екологічного бізнесу; процедуру складання плану грошових потоків, необхідних для діяльності підприємства; механізми залучення коштів з різних джерел фінансування; методи аналізу проєктів та оцінки платоспроможності позичальника

Вміти: формувати щомісячні звіти по проєкту в частині операційних витрат, початкових витрат та джерел фінансування з використанням електронної таблиці Excel

Завдання до виконання на семінарському занятті:

1. Сформууйте план грошових потоків, необхідних для фінансування діяльності підприємства.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
1	План грошових коштів (проєкт), грн													
2														
3		місяць	місяць	місяць	місяць	місяць	місяць	місяць	місяць	місяць	місяць	місяць	місяць	ВСЬОГО ЗА РІК
4		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
5	БАЛАНС ГРОШ. КОШТІВ НА ПОЧАТОК ПЕРІОДУ													
6														
7	ОТРИМАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ													
8	Від покупців (продажі)													
9	Від дебіторів													
10	Кредити/ Позики													
11	Інвестиції													
12	Інше													
13	Всього, отримання													

	A	B
1	Джерела фінансування та статті витрат (проект), грн	
2		
3	Джерела фінансування	Сума
4	<i>Грошовий внесок 1го власника</i>	
5	<i>Грошовий внесок 2го власника</i>	
6	<i>Негрошовий внесок 1го власника</i>	
7	<i>Негрошовий внесок 2го власника</i>	
8	<i>Інші власні кошти</i>	
9	<i>Короткострокова банківська позика підприємству</i>	
10	<i>Довгострокова банківська позика підприємству</i>	
11	<i>Банківська позика власнику</i>	
12	<i>Інші позикові кошти (вказати)</i>	
13	<i>Інші інвестиційні кошти (вказати)</i>	
14	З усіх джерел фінансування	0,00
16	Статті витрат	Сума
17	<i>Земельна ділянка</i>	
18	<i>Споруди/ приміщення</i>	
19	<i>Купівля/ оренда обладнання</i>	
20	<i>Юридичні послуги/ Реєстрація</i>	
21	<i>Бухгалтерські послуги</i>	
22	<i>Ліцензії та дозволи</i>	
23	<i>Ремонтні роботи</i>	
24	<i>Авансові платежі (за необхідності)</i>	
25	<i>Реклама</i>	
26	<i>Промо-акції</i>	
27	<i>Інше (вказати)</i>	
28	Усі статті витрат	0,00
29	Початковий баланс грошових коштів	0,00

Тема 6. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПОШУКУ ІНВЕТОРІВ ТА ІНШИХ ЗАЦІКАВЛЕНИХ СТОРІН ДЛЯ ПРОЄКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ БІЗНЕСУ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ

Мета:

Ознайомитися з європейським досвідом пошуку інвесторів та інших зацікавлених сторін для проєктного фінансування бізнесу у сфері управління відходами

У лекції розглянуто наступні питання:

1. Фінансові установи як учасники проєктного фінансування.
2. Функції комерційних банків у проєктному фінансуванні.
3. Структура інвестиційних ресурсів проєктного фінансування, особливості їх використання.
4. Сутність і особливості реалізації консорціумного фінансування.

Результати навчання:

Знати: тенденції залучення інвесторів до фінансування проєктів у сфері управління відходами європейськими країнами; переваги та недоліки різних джерел фінансування, а також доступні варіанти фінансування на різних фазах розвитку бізнесу на прикладі досвіду країн ЄС.

Вміти: аналізувати оптимальні шляхи залучення коштів з різних джерел фінансування; оцінювати їх переваги та недоліки

Завдання для виконання на семінарському занятті:

1. Підготувати глосарій: проєктний цикл банку, схема фінансування, леверидж проєкту, андеррайтинг, лізингові компанії, фінансові послуги, інститути спільного інвестування, корпорація, консорціум, асоціація, концерн, холдингова компанія, ержавно-приватне партнерство.
2. Скласти логіко-структурні схеми:
 - 2.1. Можливості, переваги та недоліки проєктного фінансування із залученням різних фінансово-кредитних інститутів.
 - 2.2. Схема надання та обслуговування синдікованого кредиту у проєктному фінансуванні.
 - 2.3. Схема доходів банку в розрізі операцій та послуг, які надаються ним у проєктному фінансуванні.
 - 2.4. Учасники та функції державно-приватного партнерства.
3. Підготувати творчо-аналітичні завдання:
 - 3.1. На основі Закону України «Про банки і банківську діяльність», Інструкції «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» визначте, які обмеження мають вітчизняні банки, коли беруть участь у проєктному фінансуванні.
 - 3.2. Проаналізувати структуру інвестиційних портфелів страхових компаній у різних регіонах світу та частку у них проєктного фінансування (The evolution of insurer portfolio investment strategies for long-term investing. <http://www.oecd.org/investment/Evolution-insurer-strategies-long-term-investing.pdf>).
 - 3.3. Проаналізувати участь вітчизняних банків у проєктному фінансуванні.
 - 3.4. Узагальнити досвід світових банків-лідерів у сфері проєктного фінансування.
 - 3.5. Відповідно до глобальних звітів, визначити основні тенденції та драйвери розвитку проєктного фінансування у майбутньому (Capital project and infrastructure spending: Outlook to 2025. – Електронний ресурс: www.pwc.com/cpi-outlook2025).
 - 3.6. Проаналізувати стан світового ринку проєктного фінансування (географія, галузева структура тощо).

4.7. Відповідно до резолюцій G20 та OECD, визначити принципи довгострокового фінансування інвестицій інституційними інвесторами та необхідні заходи для їх розвитку.

4.8. Узагальнити умови міжнародних фінансових інститутів для проектів – потенційних об'єктів фінансування.

4.9. Узагальнити вимоги та практику фінансування інвестиційних проектів фінансовими інститутами, які входять в групу Світового банку.

4.10. Узагальнити вимоги та практику фінансування інвестиційних проектів ЄБРР.

4.11. Проаналізувати стан реалізації державно-приватного партнерства в Україні та виконання на цій основі інвестиційних проектів.

4. Завдання: На основі інформації про фінансування проекту Світовим банком в Україні (обрати один із проектів на сайті Світового банку), визначити: предмет, вартість та схему фінансування проекту; ризики, які враховуються Світовим банком; кількість створених робочих місць у короткостроковій і довгостроковій перспективі; кінцевих бенефіціарів проекту.

5. Завдання: У чому полягає сутність «вікна для приватного сектору» (private sector windows) з боку міжнародних банків розвитку у досягненні Цілей стійкого розвитку? Які складнощі фінансування у деяких секторах і країнах дозволяє подолати використання «вікна для приватного сектору» з боку міжнародних банків розвитку? 4. Які інструменти, запропоновані для використання міжнародними банками розвитку, дозволяють знизити ризики проектного фінансування?

6. Завдання: У чому полягають особливості фінансування за допомогою Компаній фінансування інфраструктури (Infrastructure Finance Companies), їх переваги та можливості у проектному фінансуванні? Які інструменти стимулювання застосовує держава, в якій використовуються такі схеми фінансування? Наведіть приклади застосування аналогічних схем та фінансових інституцій в інших державах.

7. Виконати тестові завдання:

7.1. До фінансових установ, які беруть участь у проектному фінансуванні можна віднести:

- а) банки;
- б) лізингові компанії;
- в) страхові компанії;
- г) усі відповіді правильні.

7.2. Лізингові компанії – це:

а) суб'єкти інвестиційної діяльності, які виконують посередницькі функції в проектному фінансуванні;

б) суб'єкти інвестиційної діяльності, які надають страхові послуги;

в) суб'єкти інвестиційної діяльності, які здійснюють діяльність, пов'язану з об'єднанням грошових коштів інвесторів з метою отримання прибутку;

г) суб'єкти інвестиційної діяльності, які здійснюють вкладення коштів у різні види активів.

7.3. Залежно від характеру діяльності лізингові компанії поділяються на:

а) галузеві та універсальні;

б) утворені банками і при іноземних банках;

в) утворені місцевими органами влади та іншими муніципальними структурами;

г) утворені при виробниках обладнання і при ФПГ.

7.4. Перевагами консорціумного (синдиковано) кредитування є:

а) диверсифікація (розподіл) ризиків, можливість взаємовідносин тільки з одним банком;

б) забезпечує використання альтернатив фінансових можливостей, більша кооперація для позичальника;

в) додаткова експертиза проекту, зокрема після надання фінансування;

г) низька ціна кредитування.

7.5. До видів ІСІ залежно від ризиків не належать:

- а) диверсифіковані;
- б) недиверсифіковані;
- в) венчурні;
- г) трастові.

7.6. До функцій комерційних банків у проектному фінансуванні не належить:

- а) мобілізаційна;
- б) експертна;
- в) регулююча;
- г) контрольна.

7.7. Операція, в результаті якої під інвестиційний кредит здійснюється випуск цінних паперів, називається:

- а) андеррайтинг;
- б) сек'юритизація;
- в) лізинг;
- г) факторинг.

7.8. Сек'юритизація – це:

- а) операції з надання банком інвестиційного кредиту для фінансування проекту з наступною реалізацією активів іншому кредитору;
- б) обслуговування усіх фінансових потоків, пов'язаних із реалізацією проекту;
- в) покупка або гарантування покупки цінних паперів за умови розміщення на ринку;
- г) об'єднання капіталів декількома інвесторами на основі стратегічних альянсів, консорціумів, картелів та синдикатів.

7.9. У процесі аналізу проекту не розраховується такий коефіцієнт:

- а) леверидж;
- б) коефіцієнт покриття терміну кредиту;
- в) коефіцієнт ефективності процентної ставки за залученими коштами;
- г) коефіцієнт ефективності проекту.

7.10. Спосіб об'єднання капіталів кількох інвесторів на основі створення стратегічних альянсів, консорціумів, картелів, синдикатів, трестів і т. п. – це:

- а) злиття;
- б) поглинання;
- в) консорціумне фінансування;
- г) спільне фінансування.

7.11. У світовій практиці до жорстких видів інтеграції капіталу належить:

- а) трест;
- б) асоціація;
- в) консорціум;
- г) стратегічний альянс.

7.12. У світовій практиці до м'яких видів інтеграції капіталу не належить:

- а) концерн;
- б) асоціація;
- в) консорціум;
- г) стратегічний альянс.

7.13. З міжнародних фінансових інститутів не бере участь у проектному фінансуванні:

- а) Міжнародний банк реконструкції та розвитку;
- б) Міжнародна фінансова корпорація;
- в) ЄБРР;
- г) фонд «Євразія».

7.14. Займається страхуванням від специфічних ризиків (війна, націоналізація, експропріація):

- а) МБРР;
- б) ЄБРР;
- в) БАГІ;
- г) міжнародна фінансова компанія.

7.15. Надає кредити високорентабельним підприємствам країн, що розвиваються, без гарантії уряду:

- а) МБРР;
- б) ЄБРР;
- в) БАГІ;
- г) міжнародна фінансова компанія.

7.16. Який міжнародний фінансовий інститут здійснює кредитування із використанням системних позик та інвестиційних кредитів:

- а) МБРР;
- б) ЄБРР;
- в) БАГІ;
- г) міжнародна фінансова компанія.

7.17. Ознакою державно-приватного партнерства не є:

- а) забезпечення вищих техніко-економічних показників ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера;
- б) середньо- і довготривалість відносин;
- в) передача приватному партнеру частини ризиків;
- г) внесення приватним партнером інвестицій в об'єкти партнерства.

7.18. Обґрунтування соціально-економічних та екологічних наслідків здійснення державно-приватного партнерства проводиться за результатами аналізу:

- а) економічних та фінансових показників реалізації партнерства;
- б) соціальних наслідків реалізації партнерства, включаючи поліпшення якості послуг та рівень забезпечення попиту товарами (роботами і послугами);
- в) ризиків, пов'язаних із реалізацією партнерства, з урахуванням різних засобів їх розподілу між державним та приватним партнерами і впливу відповідного розподілу ризиків на фінансові зобов'язання державного партнера;
- г) усі відповіді правильні.

7.19. Спосіб мобілізації з різних джерел фінансування інвестиційних ресурсів або комплексне використання різних методів фінансування конкретного проекту й оптимального розподілу пов'язаних з ним ризиків – це:

- а) концесійна угода;
- б) проектне фінансування;
- в) банківський кредит;
- г) тендери.

7.20. До способів мобілізації фінансових ресурсів для проектної форми фінансування не належать:

- а) кошти власне підприємства;
- б) випуск цінних паперів;
- в) пайові внески;
- г) страхове відшкодування.

7.21. Залежно від способу залучення позикових ресурсів виділяють такі форми організації проектного фінансування:

- а) паралельне і послідовне;
- б) незалежне і спільне;
- в) паралельне і спільне;
- г) незалежне і послідовне.

7.22. Яку назву має спосіб організації проектного фінансування із залученням позикових коштів, відповідно до якого кожен банк укладає з позичальником окрему кредитну угоду:

- а) паралельне;
- б) незалежне;
- в) спільне;
- г) послідовне.

7.23. Учасником, який надає кошти у користування або гарантує надходження від третіх осіб і не бере активної участі у реалізації проекту, є:

- а) банк;
- б) проектна компанія;
- в) замовник;
- г) інвестор.

Тема 7. ПІДГОТОВКА ЩОМІСЯЧНИХ ЗВІТІВ ПРО ПРОЄКТИ "ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ", "ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ", "БАЛАНС" З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННОЇ ТАБЛИЦІ EXCEL

Мета:

Зрозуміти процедуру формування щомісячних звітів в частині певних статей

У лекції розглянуто наступні питання:

1. Особливості формування звітів «Про фінансові результати», «Про рух грошових коштів», «Баланс».
2. Управління ризиками.

Результати навчання:

Знати: особливості підготовки щомісячних звітів по проєкту в частині звіту про рух грошових коштів, прибутки та збитки, а також балансу підприємства; ймовірні ризики при реалізації проєкту.

Вміти: формувати звіти про прибутки та збитки, рух грошових коштів, баланс з використанням електронної таблиці Excel; ідентифікувати ймовірні ризики при реалізації проєкту.

Завдання до виконання на семінарському занятті:

1. Задача.

Компанія планує вкласти гроші в проєкт з початковими витратами 270 000 грн. За оцінками, проєкт має забезпечити стабільні грошові потоки за перший рік 80 000 грн., за другий – 150 000 грн., за третій 180 000 грн., за четвертий 100 000 грн. Необхідний період окупності компанії становить 3 роки. Визначити період окупності для оцінки проєкту і доцільність його впровадження.

2. Виконати тестові завдання:

2.1. Основним показником фінансової стійкості проєкту є:

- а) показник IRR;
- б) показник NPV;
- в) показник покриття боргових зобов'язань;
- г) всі вказані вище показники тією чи іншою мірою пов'язані із фінансовою стійкістю.

2.2. З точки зору залучення власного капіталу найбільш привабливою формою організації проєктної компанії є:

- а) товариство з обмеженою відповідальністю;
- б) повне товариство;
- в) акціонерне товариство;
- г) товариство з додатковою відповідальністю.

2.3. У якості причин виникнення фінансового ризику проєкту можна назвати такі:

- а) політичні фактори, коливання валютних курсів, державне регулювання облікової банківської ставки;
- б) зростання вартості ресурсів на ринку капіталу і затримка підприємства у виході на ринок;
- в) підвищення витрат виробництва, складність з репатріацією прибутку, соціальні чинники;
- г) збільшення вартості обладнання, зростання витрат на зарплату, підвищення цін на сировину, енергію і комплектуючі.

2.4. Який із видів проектного ризику є ризиком свідомого чи вимушеного невиконання учасником своїх зобов'язань в рамках проектної діяльності:

- а) ризик учасників проекту;
- б) ризик перевищення кошторисної вартості проекту;
- в) ризик несвоєчасного завершення будівництва;
- г) виробничий ризик.

2.5. Заходи щодо зниження фінансових ризиків можуть містити:

- а) залучення до розробки та реалізації проекту найбільших підприємств із великим досвідом;
- б) вибір ринків збуту продукції;
- в) зміна політики в керівництві;
- г) посилення (скорочення) термінів повернення кредиту і виплати відсотків.

2.6. На якій фазі проектного циклу відбувається страхування екологічних ризиків:

- а) передінвестиційна;
- б) фаза закриття проекту;
- в) виробнича;
- г) інвестиційна.

3. Підготувати глосарій: проектний ризик, кредитний ризик, конструкційний ризик, технологічний ризик, виробничий ризик, управлінський ризик, фінансовий ризик, ризик країни, скасування ризику, страхування ризику, фінансові гарантії, гарантія виконання, гарантія повернення платежів, політичні ризики, страхування інвестицій, резервний фонд.

4. Скласти логічно-структурні схеми:

- 4.1. Методи та інструменти управління проектними ризиками за стадіями реалізації проекту.
- 4.2. Класифікація видів страхування як методу управління проектними ризиками.
- 4.3. Класифікація видів гарантій, які застосовуються для управління проектними ризиками.

5. Підготувати творчо-аналітичне завдання:

- 5.1. Проаналізувати причини виникнення та наслідки проектних ризиків.
- 5.2. Проаналізувати практику застосування страхування від політичних ризиків у проектному фінансуванні.
- 5.3. Проаналізувати світову практику застосування різних методів управління ризиками у проектному фінансуванні.

6. Сформуйте звіт «Про фінансові результати» за допомогою таблиці Excel:

1	Додаток 1			
2	до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку			
3	1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»			
4				
5			КОДИ	
6	Дата (рік, місяць, число)			
7	Підприємство	за ЄДРПОУ		
8				
9	(найменування)			
10				
11	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)			
12				
13	за 20__ р.			
14				
15	Форма № 2	Код за ДКУД		
16				
17	I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
18	Стаття	Код	За звітний	За
19		рядка	період	аналогічний
20				період
21	1	2	3	4
22	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		
23	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	()	()
24	Валовий:			
25	прибуток	2090		
26	збиток	2095	()	()
27	Інші операційні доходи	2120		
28	Адміністративні витрати	2130	()	()
29	Витрати на збут	2150	()	()
30	Інші операційні витрати	2180	()	()
31	Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190		
32	прибуток			
33	збиток	2195	()	()
34	Дохід від участі в капіталі	2200		
35	Інші фінансові доходи	2220		
36	Інші доходи	2240		
37	Фінансові витрати	2250	()	()
38	Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
39	Інші витрати	2270	()	()
40	Фінансовий результат до оподаткування:	2290		
41	прибуток			
42	збиток	2295	()	()
43	Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
44	Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
45	Чистий фінансовий результат:	2350		
46	прибуток			
47	збиток	2355	()	()
50	II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
51	Стаття	Код	За звітний	За
52		рядка	період	аналогічний
53				період
54	1	2	3	4
55	Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
56	Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
57	Накопичені курсові різниці	2410		
58	Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
59	Інший сукупний дохід	2445		
60	Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
61	Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
62	Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
63	Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		

7. Сформуйте звіт «Про рух грошових коштів» (спрощений і у формі бухгалтерської звітності) за допомогою таблиці Excel:

Спрощений звіт про рух грошових коштів (проект), грн														
	МІСЯЦЬ	МІСЯЦЬ	МІСЯЦЬ	МІСЯЦЬ	МІСЯЦЬ	МІСЯЦЬ	МІСЯЦЬ	МІСЯЦЬ	МІСЯЦЬ	МІСЯЦЬ	МІСЯЦЬ	МІСЯЦЬ	МІСЯЦЬ	ВСЬОГО ЗА РІК
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
БАЛАН ГРОШ. КОШТІВ НА ПОЧАТОК	Початковий баланс грошових коштів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
НАДХОДЖЕННЯ														
Від операційної діяльності														
Від інвестиційної діяльності														
Від фінансової діяльності														
Всього надходжень														
ВИПЛАТИ														
За операційною діяльністю														
За інвестиційною діяльністю														
За фінансовою діяльністю														
Всього виплати														
Оборот грош. коштів до оподатк.														
Податки														
РОШ. КОШТІВ НА КІНЕЦЬ ПЕРІОДУ														

Додаток 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»			
Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
Підприємство _____ за ЄДРПОУ _____			
(найменування)			
Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)			
за 20__ р.			
Форма № 3	Код за ДКУД		
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000		
Повернення податків і зборів у тому числі податку на додану вартість	3005		
Цільового фінансування	3010		
Інші надходження	3095		
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	()	()
Праці	3105	()	()
Вітрачувань на соціальні заходи	3110	()	()
Зобов'язань з податків і зборів	3115	()	()
Інші витрачання	3190	()	()
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195		
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації фінансових інвестицій: необоротних активів	3205		
Надходження від отримання: відсотків	3215		
дивідендів	3220		
Надходження від деривативів	3225		
Інші надходження	3250		
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій: необоротних активів	3255	()	()
Виплати за деривативами	3260	()	()
Інші платежі	3270	()	()
Інші платежі	3290	()	()
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295		
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300		
Отримання позик	3305		
Інші надходження	3340		
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	()	()
Погашення позик	3350		
Сплату дивідендів	3355	()	()
Інші платежі	3390	()	()
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395		
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400		
Залишок коштів на початок року	3405		
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410		
Залишок коштів на кінець року	3415		

8. Сформуйте звіт «Баланс» за допомогою таблиці Excel:

8					
9					Додаток 1
10					до Національного положення (стандарту) бухгалтерського
11					1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"
12					КОДИ
13					01
14	Підприємство			Дата (рік, місяць, число)	за ЄДРПОУ
15	Територія				за КАТОТТГ ¹
16	Організаційно-правова форма господарювання				за КОПФГ
17	Вид економічної діяльності				за КВЕД
18	Середня кількість працівників ²				
19	Адреса, телефон				
20	Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту				
21	Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):				
22	за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку				
23	за міжнародними стандартами фінансової звітності				
24					
25	Баланс (Звіт про фінансовий стан)				
26	на _____ 20__ р.				
27			Форма N 1	Код за ДКУД	
28					
29	Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	
30	1	2	3	4	
31	I. Необоротні активи				
32	Нематеріальні активи		1000		
33	первісна вартість		1001		
34	накопичена амортизація		1002		
35	Незавершені капітальні інвестиції		1005		
36	Основні засоби		1010		
37	первісна вартість		1011		
38	знос		1012		
39	Інвестиційна нерухомість		1015		
40	Довгострокові біологічні активи		1020		
41	Довгострокові фінансові інвестиції:				
42	які обліковуються за методом участі в капіталі інших		1030		
43	інші фінансові інвестиції		1035		
44	Довгострокова дебіторська заборгованість		1040		
45	Відстрочені податкові активи		1045		
46	Інші необоротні активи		1090		
47	Усього за розділом I		1095		
48	II. Оборотні активи				
49	Запаси		1100		
50	Поточні біологічні активи		1110		
51	Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи,		1125		
52	Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
53	за виданими авансами		1130		
54	з бюджетом		1135		
55	у тому числі з податку на прибуток		1136		
56	Інша поточна дебіторська заборгованість		1155		
57	Поточні фінансові інвестиції		1160		
58	Гроші та їх еквіваленти		1165		
59	Витрати майбутніх періодів		1170		
60	Інші оборотні активи		1190		
61	Усього за розділом II		1195		
62	III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та		1200		
63	Баланс		1300		
65			Код	На початок	На кінець
66	Пасив	рядка	звітного	звітного періоду	
67	1	2	3	4	
68	I. Власний капітал				
69	Зареєстрований (пайовий) капітал		1400		
70	Капітал у дооцінках		1405		
71	Додатковий капітал		1410		
72	Резервний капітал		1415		
73	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		1420		
74	Неоплачений капітал		1425	()	()
75	Вилучений капітал		1430	()	()
76	Усього за розділом I		1495		
77	II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
78	Відстрочені податкові зобов'язання		1500		
79	Довгострокові кредити банків		1510		
80	Інші довгострокові зобов'язання		1515		
81	Довгострокові забезпечення		1520		
82	Цільове фінансування		1525		
83	Усього за розділом II		1595		

84	III. Поточні зобов'язання і забезпечення		
85	Короткострокові кредити банків	1600	
86	Поточна кредиторська заборгованість за:		
87	довгостроковими зобов'язаннями	1610	
88	товари, роботи, послуги	1615	
89	розрахунками з бюджетом	1620	
90	у тому числі з податку на прибуток	1621	
91	розрахунками зі страхування	1625	
92	розрахунками з оплати праці	1630	
93	Поточні забезпечення	1660	
94	Доходи майбутніх періодів	1665	
95	Інші поточні зобов'язання	1690	
96	Усього за розділом III	1695	
97	IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними		
98	утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	
99	Баланс	1900	

Для нотаток

